

Porque todo o mundo é un escenario.

A posta en escena de pezas de teatro para público infantil

REVISTA GALEGA
DE EDUCACIÓN
PUBLICACIÓN DE NOVA ESCOLA GALEGA

ISSN: 1132-8932

Páx. 18-20

Paula Carballeira

Escritora, actriz e contadora oral

pcarballeira@gmail.com

Calquera obra de teatro está pensada para ser posta en escena. Mentres escribimos un texto dramático, imos imaxinando os personaxes en movemento, as palabras en voz alta, a música que acompaña, a iluminación que matiza, o vestuario que arroupa. Sempre que imaxinamos, xogamos. É imprescindible xogar. Sen xogo non hai vida. Sen xogo non hai intriga nin sorpresas. Sen xogo non hai teatro. E quen máis sabe de xogos, sen dúbida ningunha, é o público infantil.

A importancia do teatro como medio de expresión, de comprensión e de aprendizaxe é

de tal magnitude que nel conflúen diferentes disciplinas artísticas, non só a literatura dramática. Ante o obxectivo común dunha montaxe teatral, o traballo creativo de diferentes equipos coordínase baixo a supervisión da persoa que exerce o papel de directora ou director. A miúdo, nos centros de ensino -que é onde o teatro agroma como un lugar onde se pode esquecer certa rixidez pedagóxica para deixarse levar polas infinitas posibilidades lúdicas dun texto, dun xogo escénico-, a vista está posta na representación final diante da comunidade escolar. Porén, aínda que a repre-

sentación diante dun público sexa o momento no que todo o traballo previo cobra sentido, non debemos esquecer que cada ensaio vai tecendo unha rede na que se reúnen esforzos, talentos e ilusións. O teatro é unha ficción tan ben construída que explica a realidade porque aceptamos que así sexa e onde cadaquén pode optar por asumir un rol distinto ao da súa vida cotiá. As convencións teatrais son as convencións que nos permiten ser inconformistas e valentes, que cuestionan o establecido expoñéndoo diante dos ollos dos demais. Para que isto sexa posible, debemos transmitir esa sensación de liberdade, de transgresión, nun marco pactado: o espazo escénico.

Consideremos “espazo escénico” no sentido amplo da palabra. Un escenario pode ser calquera lugar destinado á ficción teatral, abonda con deixar establecidas as pautas para que así sexa. Ese espazo conseguirá que se paralice o tempo e que varíen as normas de conduta. Aí radica a súa forza, o seu atractivo. Quen actúe no espazo escénico debería ser consciente do seu poder de evocación e representación. Cada elemento, cada obxecto, revístese dun enorme simbolismo. Do mesmo xeito que os xoguetes amplían ou restrinxen o imaxinario infantil, o espazo escénico e o que alí acontece participan da mesma idea.

Nese espazo de ficción obtemos posibles respostas ás innúmeras preguntas que nos asaltan sobre quen somos, a nosa identidade e, por tanto, a nosa inclusión na sociedade.

Teresa Durán no seu artigo “¿Qué es representación?” refírese tamén ao teatro: “...todos hablamos de *representación* teatral cando fingimos cualquier acontecimiento, cuando la ficción dialéctica nos ayuda a comprender una realidad “otra.”... El nexco común de to-

das esas representaciones –que de alguna manera se convierten en las ficciones indispensables para la sociabilización del individuo– radica en el concepto de *alteridad*, un concepto importantísimo porque a través del otro, de lo otro, se alcanza a ser más nosotros mismos que nunca.”[1]

Cómpre, polo tanto, tratar con tino o espazo escénico e o que alí vai acontecer.

Cando compañías formadas por persoas adultas escollen o público infantil como destinatario das súas propostas tamén contan cos aspectos mencionados, que serán as pontes entre

os dous imaxinarios (o adulto e o infantil): a idea de liberdade, de que todo é posible; a idea de transgresión, directamente relacionada coa de liberdade; a idea de que toda peza dramática é un gran xogo no que se participa de varias maneiras, pero sempre desde o respecto, a solidariedade e a escoita. Des-terremos a condescendencia e os prexuízos sobre a infancia a favor dun verdadeiro interese polos seus conflitos, que son os que verán reflectidos na montaxe. Exploremos sen vergonza as capacidades expresivas do corpo, a sutileza das entoacións, a música das palabras, o ritmo, sobre todo. Esa é a verdadeira clave, que dous ritmos tan diferentes como o infantil e o adulto harmonicen en escena.

[1] Durán, Teresa: “¿Qué es representación?”, en *Teatro Infantil. Do texto á representación*. Ed. Xerais, 2007

Coa consolidación do teatro profesional para público infantil asistimos a unha preocupación pola posta en escena que demostra a importancia desa consideración respectuosa cara a quen van dirixidos os espectáculos, a esixencia dunha calidade de contidos e estéticas, a demanda dunha variedade de propostas, desde as máis comerciais ata as máis experimentais. Itziar Pascual, no seu libro sobre a dramaturga Suzanne Lebeau, resume as tendencias internacionais no teatro infantil e xuvenil que recolle Carlos Heráns no seu artigo "Teatro para niños, un futuro por recorrer". Por exemplo: "La elaboración muy cuidadosa y estilizada de la escenografía, el vestuario y los elementos de escena, abandonando prácticamente el naturalismo o la mera ilustración *waltdisneyana*."; "Textos, hasta ahora considerados exclusivamente para adultos, reescritos a partir del trabajo con las

compañías o con talleres de teatro escolar (fenómeno notable sobre todo en Italia y Holanda); "Un nivel imaginativo, actoral y de puesta en escena con aportaciones de artistas plásticos, músicos... que aproximan a los jóvenes públicos a la dramaturgia contemporánea, obviando el mero discurso ilustrativo de la anécdota que se representa." [2]

Poñer en escena unha peza de teatro para público infantil devólvenos a confianza na ficción como un lugar ao que acudir para resolver conflitos reais, o que resulta fundamental cando estamos aprendendo a desenvolvernos en relación aos demais e a asentar a nosa identidade. As infinitas resolucións escénicas posibles ante un mesmo tema, que varían segundo a cantidade de actores e actrices, as opcións escollidas para a es-

[2] Pascual, Itziar: *Suzanne Lebeau: Las huellas de la esperanza*. Colección Ensayo ASSITEJ España, 2007.

cenografía, o vestuario, a música ou o deseño de iluminación, conforman un entrecruzamento moi semellante ao das decisións que imos tomando día a día, ás responsabilidades como integrantes dunha sociedade.

Porén, ese compoñente lúdico do teatro que propicia romper as barreiras das normas establecidas fóra do espazo escénico, permite unha expresión artística coa que gozaremos e reflexionaremos, ámbolos dous aspectos a ter moi en conta, especialmente na infancia. En palabras de Guillem D'Efak: "La espontaneidad creadora es vital, como provocadora que es, y al propio tiempo, definidora de actitudes ante la vida, al inventar soluciones apropiadas e inesperadas. La espontaneidad plástica se adapta a un mundo que cambia rápidamente mientras el sujeto también cambia. La espontaneidad dramática nos obliga a definirnos por medio de actos. No somos nada ni nadie hasta que nos manifestamos." [3]

En conclusión, o espazo escénico é un lugar de liberdade creativa, de expresión sen outros límites que as convencións teatrais que establezamos cun acordo previo. Cando levamos unha obra a escena ofrecémoslle ao público a posibilidade de resolver conflitos mediante a ficción, ou de cuestionar a realidade, que é outra maneira de aprendizaxe. E non hai unha responsabilidade maior nin máis excitante. Porque, como ben dicía o personaxe de Jacques en *As you like it*, de William Shakespeare: "All the world's a stage..." (Todo o mundo é un escenario) [4] ■

[3] D'Efak, Guillem: *Teoría y práctica del taller de teatro*. Colección de Ensayo ASSITEJ España, 2012.

[4] Shakespeare, William: *As you like it*. Acto I. Escena VII.

